

МІЖРЕГІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

МАУП

НАУКОВІ ПРАЦІ МАУП

Засновано у 2001 р.

Випуск 3(19)

Київ
ДП «Видавничий дім «Персонал»
2008

УДК 330-339; 321.7; 159.9
ББК 65.9(4УКР)я43
М43

Редакційна колегія

Головатий М. Ф., д-р політ. наук, проф. — головний редактор
Саєвич І. Г., канд. філол. наук — відповідальний редактор
Чирков В. М. — відповідальний редактор за випуск

Економічні науки

Баєва О. В., д-р біол. наук, проф., Дахно І. І., д-р екон. наук, проф., Дмитренко Г. А., д-р екон. наук, проф., Захожай В. Б., д-р екон. наук, проф., Кривобороденко Г. П., д-р екон. наук, проф., Куроченко О. В., д-р екон. наук, проф., Поляков О. М., д-р екон. наук, проф., Радзівський О. І., д-р екон. наук, Федоренко В. Г., д-р екон. наук, проф., Швець В. Я., д-р екон. наук, проф., Шостак Л. Б., д-р екон. наук, проф.

Політичні науки

Антонюк О. В., д-р політ. наук, проф., Бабкіна О. В., д-р політ. наук, проф., Бідзюра І. П., д-р політ. наук, проф., Варзар І. М., д-р політ. наук, проф., Головатий М. Ф., д-р політ. наук, проф., Джинчарадзе Н. Г., д-р філос. наук, проф., Хижняк І. А., д-р іст. наук, проф., Храмов В. О., д-р політ. наук, проф., Шуба О. В., д-р політ. наук, проф.

Психологічні науки

Балл Г. А., д-р психол. наук, проф., Лігоцький А. О., д-р пед. наук, проф., Ложкін Г. В., д-р психол. наук, проф., Охременко О. Р., д-р психол. наук, проф., Приходько Ю. О., д-р психол. наук, проф., Синьов В. М., д-р пед. наук, проф., Чуприков А. П., д-р мед. наук, проф.

Юридичні науки

Александров Ю. В., канд. юрид. наук, проф., Ануфрієв М. І., канд. юрид. наук, проф., Бородин І. Л., д-р юрид. наук, проф., Бандурка О. О., д-р юрид. наук, проф., Корнієнко М. І., канд. юрид. наук, проф., Марчук В. М., д-р юрид. наук, проф., Подоляка А. М., канд. юрид. наук

М43 Міжрегіональна Академія управління персоналом.

Наукові праці МАУП / Редкол.: М. Ф. Головатий (голов. ред.) та ін. — К. : МАУП, 2001. — Вип. 1. — ISBN 966-608-120-2

К. : ДП «Вид. дім «Персонал», 2008. — Вип. 3(19). — 244 с.: іл. — Бібліогр. в кінці ст. — ISBN 978-966-608-923-9

У збірнику наукових праць публікуються статті науковців, які займаються проблемами розвитку економіки, політології, психології і права.

Для науковців, викладачів, студентів, а також усіх, кого цікавить розвиток науки в Україні.

Збірник "Наукові праці МАУП" зареєстровано Державним комітетом інформаційної політики, телебачення та радіомовлення України (свідоцтво від 11.04.02 за № 6048, серія КВ) як наукове видання, в якому висвітлюються результати наукових досліджень в галузях економіки, політології, соціології, психології, права, матеріалів наукових конференцій.

Вищою атестаційною комісією України "Наукові праці МАУП" визнано як фахове видання з економічних і психологічних наук (за постановою Президії ВАК України № 1-05/6 від 14 червня 2007 р.).

ББК 65.9(4УКР)я43+88я43

ISBN 966-608-120-2
ISBN 978-966-608-981-9

© Міжрегіональна Академія управління персоналом (МАУП), 2008
© ДП «Видавничий дім «Персонал», 2008

Гарахани Нариман Пируз оглы Глобальные проблемы современности	138
---	-----

ПОЛІТИЧНІ НАУКИ 142

Бидзюра И. П. Выдающиеся и известные молдаване и украинцы в элитных контекстах интеллектуальной и политической истории Молдовы, Украины и России нового и новейшего времени	142
--	-----

Бурдяк В. І. Молодіжні субкультури: теоретичні та методологічні підходи до дослідження проблеми	153
---	-----

Климкова І. І. Організаційна культура парламентської діяльності: сутність та особливості	160
---	-----

Подлевський С. Взаємовплив і взаємодія владних структур, органів державного управління і громадської думки в умовах демократичних трансформацій	167
---	-----

Аль-Роудан Хамуд Ю. “Азиатский вариант” перехода от традиционализма к открытому обществу	171
---	-----

ПСИХОЛОГІЧНІ НАУКИ 177

Рижиков В. С. Формування психологічних чинників у процесі ігрового навчання майбутніх юристів	177
---	-----

Юсеф Н. Н. Психологічний аспект формування політичної свідомості мусульманської цивілізації	181
---	-----

Калуцька О. В. Попередження і розв’язання конфліктів в організації як основа сприятливого соціально-психологічного клімату	190
--	-----

Залужна Л. І. Напрями вивчення материнства і вагітності у психології	196
---	-----

Крекшина О. І. Соціально-психологічний клімат у трудовому колективі, де працюють люди похилого віку	202
--	-----

Чистякова О. О. Криміналістична і соціально-психологічна характеристика насильницьких злочинів	204
---	-----

Чепорнюк Є. Г. Залежність паттернів поведінки від типів темпераменту особистості	209
---	-----

ЮРИДИЧНІ НАУКИ 214

Моршинев Є. І., Федик Є. І. Удосконалення дисциплінарної відповідальності працівників і проблеми її правового забезпечення	214
---	-----

Раджабов О. Ш. Забезпечення прав дитини як об’єкта державного управління	221
---	-----

Красногор О. В. Сутність і значення договірного регулювання майнових відносин подружжя	230
---	-----

Бєлова О. С. Теорія цивільно-правова відповідальності як результат наукових юридичних досліджень	236
---	-----

Відомості про авторів	242
------------------------------------	-----

СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНИЙ КЛІМАТ У ТРУДОВОМУ КОЛЕКТИВІ, ДЕ ПРАЦЮЮТЬ ЛЮДИ ПОХИЛОГО ВІКУ

Наукові праці МАУП, 2008, вип. 3(19), с. 202–203

Наведені результати вивчення соціально-психологічного клімату в трудовому колективі, де працюють люди похилого віку, та надані рекомендації щодо оптимізації психологічного клімату в колективі.

Основою сучасних наукових поглядів на сутність життя і буття є навчання про розвиток, зміну, еволюцію, прогрес всього сущого, що було відоме ще в далекій давнині: “Усе знаходиться в русі, усе тече, немає відпочину і спокою” (Геракліт Ефеський, 480 р. до н.е.). Але чому поряд із безсумнівним прогресом і ускладненням життя в цілому ми всюди зустрічаємось і з його протилежністю — старінням? Інтерес до загальних теорій старіння відбиває саме цей глибинний погляд на фундаментальні основи нашого буття.

Одним з найдавніших пояснень основної причини старіння як явища, властивого живим організмам, з'явилося навчання про “життєву силу” (“ентелехії” Аристотеля), що має тенденцію тільки розтрачуватися згодом для будь-якого народженого організму. За М. Burger (1957), ця ентелехія виявляється у вигляді двох зачатків — життя і смерті. Ця концепція стала підставою для розвитку всього комплексу теорій “зношування” організму. С. Maupas (1888) і R. Hertwig (1914) вважали, що “організм зношується як машина”, конкретний матеріальний субстрат такого “зношування” — зношування унікальних генів, ферментів, кліток, макромолекул та ін. [1; 3; 6].

Здорова фізіологічна старість приходить поступово, при цьому повільно і рівномірно знижуються життєві функції організму. В останні роки збільшилася середня тривалість життя: для чоловіків — 65 років, для жінок — 72 роки.

В економічно розвинених країнах прийнято вважати, що старість починається із 75 років. Для психіки старої людини зовсім не обов'язкові явища занепаду, деградації. Про це свідчать біографії багатьох великих людей (Й. С. Бах, Д. І. Мен-

делєєв, І. П. Павлов). Мікеланджело завершив скульптурні зображення собору святого Петра в Римі у 80 років. Гете, Дарвін, Ньютон у старості створили геніальні добутки [2; 4].

Встановлено, що пенсіонери, які ще працюють, перебувають у більш благополучнішому в психічному і клінічному стані, ніж ті, які йдуть на пенсію. При виході на пенсію у деяких пенсіонерів виникають стреси, з'являються психічні і клінічні захворювання, страх смерті.

З метою вивчення соціально-психологічного клімату у трудовому колективі, де працюють люди пенсійного віку, нами були проведені тестування за допомогою “Експрес-методики” зі співробітниками у Харківському обласному центрі служби крові.

Для проведення тестування ми запросили 36 співробітників пенсійного віку взяти участь у цьому експерименті. Час тестування — 5–10 хв. Швидкість оброблення результатів дає можливість досить швидко їх одержати.

При проведенні досліджень ми поставили дві цілі: 1) виявити суб'єктивне ставлення осіб похилого віку до психологічного клімату в трудовому колективі; 2) визначити характер адаптації обстежених.

Для проведення тестування була використана “Експрес-методика” з вивчення соціально-психологічного клімату в трудовому колективі [5].

До групи досліджуваних увійшли 36 осіб пенсійного віку, яких запросили взяти участь у тестуванні.

Як істотна ознака емоційного компонента розглядався критерій привабливості на рівні зрозумілого протиставлення “подобається — не

подобається”, “приємний — неприємний”. Поведінковий компонент визначався за критерієм “бажання — небажання працювати в даному колективі”, “бажання — небажання спілкуватися з членами колективу в сфері дозвілля”, а когнітивний компонент — за критерієм “знання — незнання членів колективу”.

Час тестування — 5–10 хв. Простота обробки результатів дає можливість одержати їх терміново. Для відповідей на питання ми пропонували:

- ретельно прочитати варіанти відповідей;
- вибрати один з варіантів, який найбільше відповідає Вашим думкам;
- поставити знак “+” у порожній клітині проти обраної Вами відповіді.

Результати проведеного дослідження оброблені і зведені в таблицю.

Результати дослідження емоційного, когнітивного і поведінкового компонентів

Компонент	Кількість відповідей	
	позитивних	негативних
Емоційний	14	22
Когнітивний	19	12
Поведінковий	12	15

За результатами обробки для кожного компонента виводили середню оцінку

$$E = \frac{Z(+)-Z(-)}{n},$$

де E — емоційність; $Z(+)$ — кількість позитивних відповідей; $Z(-)$ — кількість негативних відповідей; n — кількість членів колективу.

Звідси одержуємо

$$E = \frac{14-22}{36} = -0,2; \text{ Пов.} = \frac{19-12}{36} = -0,19;$$

$$\hat{a} = \frac{12-15}{36} = -0,08,$$

де Пов. — поведінковий; Ког. — когнітивний.

Таким чином, за результатами дослідження встановлено, що у дослідженому колективі стійкі позитивні відносини:

- емоційний компонент позитивний і дорівнює $-0,2$;
- поведінковий компонент суперечливий, невизначений і дорівнює $-0,19$;
- когнітивний компонент позитивний і дорівнює $-0,08$.

Для оптимізації психологічного клімату в колективі нами були запропоновані чаювання зі співробітниками в обідню перерву, виїзди на природу й проведення святкових вечорів, які дали позитивні результати.

Література

1. Адлер А. Понять природу человека: Пер. с нем. — СПб.: Академ. проект, 1997. — 216 с.
2. Александрова М. Д. Очерки психофизиологии старения. — Л., 1965. — 112 с.
3. Дильман В. И. Четыре модели медицины. — Л., 1987. — 262 с.
4. Психологические тесты: В 2 т. / Под ред. А. А. Карелина. — М.: Издат. центр “ВЛАДОС”, 2003. — Т. 2. — С. 24–31.
5. Rosen J., Neugarten B. L. Ego functions in the middle and later years: a thematic apperception study of normal adults // Journ. of Gerontology. — 1960. — V. 15. — P. 62–70.

Вивчення соціально-психологічного клімату в трудовому колективі, де працюють люди похилого віку, дало змогу подати рекомендації щодо оптимізації психологічного клімату в колективі.

Изучение социально-психологического климата в трудовом коллективе, где работают люди пожилого возраста, дало возможность предложить рекомендации по оптимизации психологического климата в коллективе.

In the article the results of the studying of the social and psychological climate in the collective where the elderly people work and the recommendations for the improvement of the psychological climate in a group are given.

Надійшла 25 червня 2008 р.